

Luxembourg den 17. maj 2022

Dom i sag C-600/19, Ibercaja banco,
i de forenede sager C-693/19, SPV Project 1503, og C-831/19, Banco di
Desio e della Brianza m.fl.,
samt i sagerne C-725/19, Impuls Leasing România, og C-869/19, Unicaja
Banco

Presse og Information

Urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler: Nationale processuelle principper må ikke være til hinder for de rettigheder, der er tillagt forbrugerne ved EU-retten

Effektivitetsprincippet kræver en effektiv prøvelse af den eventuelt urimelige karakter af kontraktvilkårene

I dommene af dags dato tager Domstolen, Store Afdeling, stilling til flere præjudicielle anmodninger indgivet af spanske, italienske og rumænske retter vedrørende fortolkningen af direktiv 93/13/EØF ¹ om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler.

Domstolen er anmodet om at vurdere, hvorvidt nationale processuelle principper, såsom retskraft, kan begrænse de nationale retters beføjelser, bl.a. fuldbyrdelsesbeføjelsen, med henblik på at vurdere, om kontraktvilkår eventuelt er urimelige. Er interne processuelle regler, der ikke tillader denne vurdering på fuldbyrdelsesniveau, herunder ex officio af den fuldbyrdende ret, som følge af, at der findes tidligere nationale retsafgørelser, forenelige med direktiv 93/13?

Domstolen henviser i denne forbindelse til den betydning, som **princippet om retskraft** har både i Unionens retsorden og i de nationale retsordener. Såvel hensynet til at sikre en stabil retstilstand og stabile retlige relationer som retsplejehensyn gør det nemlig påkrævet, at retsafgørelser, der er blevet endelige, efter at de hjemlede appelmuligheder er udnyttet, eller efter at appelfristerne er udløbet, ikke længere kan anfægtes ².

Når dette er sagt, bemærker Domstolen indledningsvis, at den ved direktiv 93/13 indførte beskyttelsesordning hviler på den betragtning, at forbrugeren befinder sig i en svagere end den erhvervsdrivende såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau ³. Under hensyntagen til denne svagere stilling fastsætter direktiv 93/13, at urimelige kontraktvilkår ikke binder forbrugeren. Der er tale om en præceptiv bestemmelse, der har til formål at erstatte den formelle balance med en reel balance ⁴.

Dernæst anfører Domstolen, at de nationale retter ex officio skal efterprøve, om et kontraktvilkår, der henhører under anvendelsesområdet for direktiv 93/13, er urimeligt ⁵, og at medlemsstaterne er forpligtede til at fastsætte egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår til ophør ⁶.

Principielt harmoniserer EU-lovgivningen ikke procedurerne for undersøgelsen af den hævdede urimelighed i et kontraktvilkår, og disse falder derfor inden for medlemsstaternes interne retsordener. Nationale processuelle regler skal være i overensstemmelse med

¹ Rådets direktiv 93/13/EØF af 5.4.1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29).

² Dom af 6.10.2009, Asturcom Telecomunicaciones, sag [C-40/08](#).

³ Dom af 26.1.2017, Banco Primus, sag [C-421/14](#).

⁴ Dom af 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo m.fl., forenede sager [C-154/15](#), [C-307/15](#) og [C-308/15](#) (jf. [pressemeddelelse nr. 144/2016](#)).

⁵ Dom af 14.3.2013, Aziz, sag [C-415/11](#) (jf. [pressemeddelelse nr. 30/2013](#)).

⁶ Dom af 26.6.2019, Addiko Bank, sag [C-407/18](#).

effektivitetsprincippet, dvs. opfylde et krav om effektiv domstolsbeskyttelse ⁷. I denne henseende finder Domstolen, at i mangel af en effektiv prøvelse af den eventuelt urimelige karakter af kontraktvilkårene i den pågældende aftale er det ikke muligt at sikre, at de rettigheder, der er tillagt ved direktiv 93/13, overholdes ⁸.

Det er på baggrund af disse betragtninger, at Domstolen afsiger de fire domme i dag.

Sag C-869/19, Unicaja Banco

Anmodningen blev indgivet i forbindelse med en tvist mellem L og Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria SAU, i hvis rettigheder Unicaja Banco SA er indtrådt, vedrørende den nationale appelrets manglende prøvelse ex officio af et anbringende om tilsidesættelse af EU-retten. Banken havde ydet L et lån med pant i fast ejendom. Denne aftale indeholdt en »gulvklausul« om, at den variable rentesats ikke kunne være lavere end 3%. L anlagde sag mod den pågældende bank med påstand om, at denne klausul blev erklæret ugyldig, og om tilbagebetaling af alle de beløb, der var blevet betalt med urette, idet L gjorde gældende, at denne klausul skulle erklæres ugyldig på grund af manglende gennemsigtighed. Den nationale ret i første instans gav L medhold, idet den dog tidsmæssigt begrænsede de restituerende virkninger under anvendelse af national retspraksis. Appelretten, for hvilken banken havde iværksat appel, tilkendte ikke fuld tilbagebetaling af de beløb, der blev betalt i henhold til »gulvklausulen«, eftersom L ikke havde appelleret dommen i første instans. Ifølge spansk ret kan en appelinstans – når en del af konklusionen i en dom ikke anfægtes af nogen af parterne – ikke fratage denne konklusion dens retsvirkninger eller ændre dens indhold. Denne regel har visse ligheder med princippet om retskraft. **Spaniens øverste domstol** anmodede derfor Domstolen om at oplyse, hvorvidt den nationale ret var forenelig med EU-retten, bl.a. med hensyn til den omstændighed, at en national ret, for hvilken der er iværksat appel til prøvelse af en dom, der tidsmæssigt begrænser tilbagebetalingen af de beløb, som en forbruger har betalt med urette i medfør af et vilkår, som er blevet erklæret urimeligt, ikke ex officio kan rejse et anbringende om tilsidesættelse af direktiv 93/13 og tilkende fuld tilbagebetaling af sådanne beløb.

Under henvisning til sin praksis **bekræfter Domstolen på ny, at EU-retten er til hinder for en national retspraksis, der tidsmæssigt begrænser de restituerende virkninger til alene at omfatte de beløb, der er betalt med urette i henhold til et urimeligt vilkår efter afsigelsen af den dom, hvori det er blevet fastslået, at vilkåret er urimeligt** ⁹.

Domstolen finder ligeledes, at anvendelsen af de omhandlede nationale processuelle principper kan gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at beskytte disse rettigheder og således tilsidesætte effektivitetsprincippet. **EU-retten er nemlig til hinder for anvendelsen af nationale processuelle principper, hvorefter en national ret, for hvilken der er iværksat appel til prøvelse af en dom, der tidsmæssigt begrænser tilbagebetalingen af de beløb, som en forbruger har betalt med urette i medfør af et vilkår, som er blevet erklæret urimeligt, ikke ex officio kan rejse et anbringende om tilsidesættelse af denne bestemmelse og tilkende forbrugeren fuld tilbagebetaling af sådanne beløb**, når den pågældende forbrugers manglende anfægtelse af denne tidsmæssige begrænsning ikke kan tilskrives vedkommendes fuldstændige passivitet.

Sag C-600/19, Ibercaja banco

Anmodningen blev indgivet i forbindelse med en tvist mellem MA og Ibercaja Banco SA vedrørende et **krav om betaling af renter til banken som følge af, at MA og PO havde misligholdt den aftale om lån med pant i fast ejendom**, som disse parter havde indgået. Den kompetente ret traf afgørelse om realisering af det pantebrev, som Ibercaja Banco var i besiddelse af, og gav tilladelse til, at der blev foretaget udlæg hos forbrugerne. Det var først under fuldbyrdelsesproceduren, netop efter auktionen af den pantsatte ejendom, at MA gjorde gældende,

⁷ Dom af 10.6.2021, BNP Paribas Personal Finance, forenede sager [C-776/19 – C-782/19](#) (jf. [pressemeddelelse nr. 100/21](#)).

⁸ Dom af 4.6.2020, Kancelaria Medius, sag [C-495/19](#).

⁹ Dom Gutiérrez Naranjo m.fl., forenede sager [C-154/15](#), [C-307/15](#) og [C-308/15](#).

at vilkåret om morarenter og vilkåret om gulvklausulen var urimelige, dvs. når virkningen af retskraften og præklusion hverken gør det muligt for en ret ex officio at undersøge, om der foreligger urimelige kontraktvilkår, eller for forbrugeren – efter udløbet af indsigelsesfristen – at påberåbe sig den urimelige karakter af disse vilkår. Aftalen var genstand for en ex officio-undersøgelse på tidspunktet for indledningen af sagen om realisering af pant i fast ejendom, uden dog at undersøgelsen af de omtvistede vilkår udtrykkeligt blev nævnt eller begrundet.

Ifølge Domstolen er EU-retten til hinder for en national lovgivning, der som følge af virkningen af retskraften og præklusion hverken gør det muligt for en ret ex officio at undersøge, om der foreligger urimelige kontraktvilkår i forbindelse med en sag om realisering af pant i fast ejendom, eller for forbrugeren – efter udløbet af indsigelsesfristen – at påberåbe sig den urimelige karakter af disse vilkår i denne sag eller i et efterfølgende anerkendelsessøgsmål, når de nævnte vilkårs eventuelt urimelige karakter er blevet undersøgt ex officio af retten, men hvor den retlige afgørelse, der anordner realisering af pant i fast ejendom, ikke indeholder nogen begrundelse, der selv i summarisk form lader forstå, at denne undersøgelse har fundet sted, eller angiver, at rettens vurdering efter afslutningen af den nævnte undersøgelse ikke længere kan anfægtes, såfremt der ikke gøres indsigelse inden for den nævnte frist.

Hvor proceduren for realisering af pant i fast ejendom er afsluttet, og ejendomsretten til denne ejendom er overført til tredjemand, kan retten imidlertid ikke længere foretage en undersøgelse af vilkårenes urimelige karakter, der ville føre til annulation af de retsakter, hvorved ejendomsretten er blevet overført, og bringe retssikkerheden for den overførsel af ejerskabet til tredjemand, der allerede er foretaget, i fare. I en sådan situation skal forbrugeren ikke desto mindre være i stand til i en efterfølgende særskilt retssag at påberåbe sig den urimelige karakter af vilkårene i aftalen om lån med pant i fast ejendom med henblik på effektivt og fuldt ud at kunne udøve sine rettigheder i henhold til direktivet for at opnå erstatning for den økonomiske skade, der er forårsaget af anvendelsen af disse vilkår.

Forenede sager C-693/19, SPV Project 1503, og C-831/19, Banco di Desio e della Brianza m.fl.

Anmodningerne blev indgivet i forbindelse med tvister mellem dels SPV Project 1503 Srl og Dobank SpA, fuldmagtshaver for Unicredit SpA, på den ene side og YB på den anden side, dels Banco di Desio e della Brianza SpA og andre kreditinstitutter på den ene side og YX og ZW på den anden side vedrørende **tvangsfuldbyrdesprocedurer baseret på fuldbyrdesgrundlag, der er blevet retskraftige**. De italienske fuldbyrdende retter ønskede oplyst, om vilkåret om bod og vilkåret om en morarente i finansieringsaftalerne var urimelige, samt om visse vilkår i kautionsaftalerne var urimelige. Det var på grundlag af disse aftaler, at kreditorerne opnåede betalingspåkrav, der var blevet endelige. De fuldbyrdende retter bemærkede imidlertid, at i henhold til de nationale processuelle regler omfatter retskraften af et betalingspåkrav, såfremt forbrugeren ikke har indgivet indsigelse, spørgsmålet om, hvorvidt vilkårene i kautionsaftalen er urimelige, også selv om den ret, der har udstedt dette påkrav, ikke har foretaget nogen udtrykkelig undersøgelse af den eventuelle urimelige karakter af disse vilkår.

Domstolen finder, at en sådan national lovgivning **kan gøre den forpligtelse, der påhviler den nationale ret, til at foretage en ex officio-prøvelse af, om kontraktvilkårene eventuelt er urimelige, indholdsløs**. Kravet om en effektiv domstolsbeskyttelse kræver, at en fuldbyrdende ret kan vurdere, herunder for første gang, om de kontraktvilkår, som er blevet anvendt som grundlag for et betalingspåkrav, der er udstedt af en ret på anmodning af en kreditor, og som debitor ikke har indgivet indsigelse imod, eventuelt er urimelige.

Sag C-725/19, Impuls Leasing România

Anmodningen blev indgivet i forbindelse med en tvist mellem IO og Impuls Leasing Romania IFN SA vedrørende en indsigelse mod tvangsfuldbyrdesforanstaltninger vedrørende en leasingaftale. Den rumænske ret angav, at den leasingaftale, på grundlag af hvilken

tvangsfuldbyrdsproceduren blev indledt, indeholdt visse kontraktvilkår, der kunne anses for urimelige.

Den rumænske lovgivning tillader imidlertid ikke en ret, der skal fuldbyrde en fordring, og som er forelagt en indsigelse mod denne fuldbyrdelse, ex officio eller på forbrugers anmodning at efterprøve, om vilkårene i en aftale, der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, og som udgør et fuldbyrdsgrundlag, er urimelige, med den begrundelse, at der er mulighed for et almindeligt søgsmål, hvorunder den ret, for hvilken dette søgsmål er anlagt, kan efterprøve, om vilkårene i en sådan aftale er urimelige. Den ret, der træffer afgørelse om realiteten i et almindeligt søgsmål, som er særskilt i forhold til det søgsmål, der vedrører fuldbyrdsproceduren, råder ganske vist over muligheden for at udsætte den nævnte procedure. Den forbruger, der anmoder om udsættelse af fuldbyrdsproceduren, er imidlertid forpligtet til at stille en sikkerhed, som beregnes på grundlag af sagens genstand.

Ifølge Domstolen har en debitor, der har misligholdt sine betalingsforpligtelser, dog sandsynligvis ikke de nødvendige finansielle midler til at stille denne sikkerhed. Desuden må disse omkostninger ikke afskrække forbrugeren fra at anlægge et søgsmål for en ret med henblik på, at denne undersøger, om kontraktvilkårene er potentielt urimelige, hvilket gælder så meget desto mere, når værdien af sagens genstand er betydeligt større end aftalens samlede værdi.

Domstolen fastslår derfor, at EU-retten ikke tillader en sådan national lovgivning.

BEMÆRKNING: Gennem en præjudiciel forelæggelse kan retterne i medlemsstaterne i forbindelse med retssager, der verserer for dem, forelægge Domstolen spørgsmål vedrørende fortolkningen af EU-retten eller gyldigheden af en EU-retsakt. Domstolen træffer ikke afgørelse i den nationale retstvist. Det tilkommer den nationale ret at afgøre sagen i overensstemmelse med Domstolens afgørelse, der på tilsvarende måde er bindende for andre nationale retter i sager vedrørende en tilsvarende problemstilling.

Dette er et ikke-officielt dokument til mediernes brug og forpligter ikke Domstolen.

Den fulde tekst og et resumé af dommene ([C-600/19](#), [C-693/19](#) og [C-831/19](#), [C-725/19](#), [C-869/19](#)) offentliggøres på webstedet CURIA på afsigelsesdagen.

Kontakt i Kontoret for Presse og Information: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127